

HAUGESUND KONTROLLUTVALG

MØTEINNKALLING

Dato: tirsdag 25. oktober 2016
Tid: kl. 08.00
Sted: Haugesund Rådhus, formannskapssalen NB!

Forfall meldes til: Haugaland kontrollutvalgssekretariat IKS tlf. 52 75 73 50, som sms til mobiltlf. 959 86 977 eller på e-post: post@kontrollutvalgene.no

Medlem som må melde forfall eller anser seg inhabil, må gi melding om dette så tidlig som mulig. Varamedlemmer vil bli innkalt særskilt. Saker merket *Unntatt offentlighet i medhold av off.l.*, sendes bare internt. Sakskartet legges ut på kommunens nettside og på www.kontrollutvalgene.no

Rådmannen er invitert i sak 32 og 34.

Havnedirektør Gautesen og økonomisjef Reinertsen møter fra Karmsund Havn IKS

SAKLISTE:

31/16 Godkjenning av protokoll fra møte 27.09.16

32/16 Referat- og orienteringssaker 25.10.16

33/16 Karmsund Havn IKS – orientering om selskapet

34/16 Oppfølging av revisjonsrapport – «Samhandling mellom skoler og PPT og vurdering av behov for spesialundervisning»

35/16 Bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt – «Internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandlingen»

Eventuelt

Aksdal, 18.10.16

Gudvin Selsås (sign.)
Leder

Odd Gunnar Høie
Utvalgssekretær

Kopi: Ordfører (møte- og talerett)
Revisor (møte- og talerett)
Rådmann (invitert i sak 32 og 34)
Varamedlemmer (til orientering)

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnummer
Kontrollutvalget	25.10.16	31/16

Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Odd Gunnar Høie	033	

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 27.09.16

Saksvedlegg: Protokoll fra kontrollutvalgsmøte 27.09.16

Saksorientering:

Vedlagt følger utkast til protokoll fra kontrollutvalgets møte 27.09.16 til godkjenning. Protokollen er gjennomlest og godkjent av leder i etterkant av møtet og oversendt bystyret til orientering.

SEKRETARIATETS FORSLAG TIL VEDTAK:

Protokoll fra kontrollutvalgsmøte 27.09.16 godkjennes.

Aksdal, 18.10.16

Odd Gunnar Høie
Rådgiver/utvalgssekretær

HAUGESUND KONTROLLUTVALG

PROTOKOLL

Tirsdag 27. september 2016 ble det avholdt møte i Haugesund kontrollutvalg under ledelse av utvalgets leder Gudvin Selsås.

MØTESTED:	Haugesund Rådhus, formannskapssalen
MØTESTART/MØTESLUTT:	Kl. 08.00 – kl. 10.05
MØTENDE MEDLEMMER:	Gudvin Selsås (H), Heidi Kolstø (H), Lise Haukås (SV), Thorleif Thormodsen (H), Karin Westerlund (Ap), Svein Inge Huseby (Frp) og Svein Skrunes (Krf)
MØTENDE VARAMEDLEMMER:	Ingen
FORFALL:	Ingen
FRA SEKRETARIATET MØTTE:	Rådgiver Odd Gunnar Høie, Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS
FRA REVISJONEN MØTTE:	Revisor Roald Stakland fra KPMG AS
FRA ADMINISTRASJONEN MØTTE:	Ingen
ANDRE SOM MØTTE:	Styreleder Kåre Johannes Lie og daglig leder Hans Grønnestad fra Haugesund Stadion AS i sak 28/16
MERKNADER TIL INNKALLING:	Ingen
MERKNADER TIL SAKLISTE:	Sakene ble behandlet i denne rekkefølgen: 28, 27, 29, 30, 26 og Eventuelt

FØLGENDE SAKER BLE BEHANDLET:

SAK 26/16 GODKJENNING AV PROTOKOLL 30.08.16

Sekretariatets innstilling:

Protokoll fra kontrollutvalgsmøte 30.08.16 godkjennes.

Behandling i kontrollutvalget 27.09.16:

Utvalget hadde ingen merknader til protokollen.

Enstemmig vedtatt i kontrollutvalget 27.09.16:

Protokoll fra kontrollutvalgsmøte 30.08.16 godkjennes.

SAK 27/16 REFERAT- OG ORIENTERINGSSAKER 27.09.16

- 48. Statusrapport pr. september 2016
- 49. E-post fra Jarl Undahl av 28.08.16 vedr. reguleringsplan for Skeisvannet vest
- 50. Foreløpig svarbrev til Jarl Undahl av 01.09.16
- 51. Protokoll fra generalforsamling i Haugaland Kraft AS 06.06.16

Behandling i kontrollutvalget 27.09.16:

Leder gikk igjennom referatsakene.

Medlemmene drøftet innholdet i henvendelsen fra Jarl Undahl og mente det var en enkeltsak som ikke var innenfor utvalgets mandat. Dersom utvalget skulle se nærmere på dette området måtte det være på et overordnet prinsipielt nivå. Utvalget vedtok å ikke gå videre med henvendelsen og mente Undahl måtte bruke de klageinstanser som gjaldt for denne type saker.

Utvalget hadde ingen merknader til de andre referatsakene.

Enstemmig vedtatt i kontrollutvalget 27.09.16:

Referatsakene 48 – 51 blir tatt til orientering og med følgende vedtak til pkt. 49:

Haugesund kontrollutvalget finner ikke at de har mandat til å gå inn i denne enkeltsaken - om reguleringsplan for Skeisvannet vest. Utvalget tar melding 49 til orientering og går ikke videre med saken.

SAK 28/16 HAUGESUND STADION AS – ORIENTERING OM SELSKAPET

Sekretariatets innstilling:

Kontrollutvalget tar redegjørelsen fra styrets leder Kåre Johannes Lie og daglig leder Hans Grønnestad om Haugesund Stadion AS til orientering.

Behandling i kontrollutvalget 27.09.16:

Leder innledet og forklarte om bakgrunnen for invitasjonen. Daglig leder Grønnestad orienterte og delte ut en presentasjon på papir.

Han gjorde korte rede for bakgrunnen for dannelsen av selskapet. Kommunen hadde tidligere kjøpt noen av eiendommene rundt stadion som inngikk i selskapet. Han forklarte om formålet med selskapet, om eiere og hvem som sitter i styret. Stadion og eiendomsgrensene rundt ble vist på kart.

Selskapet har hatt en investeringsgrense på 160 mill. SparebankVest innvilget et lån på 150 mill. Restlånet er i dag på 138 mill. Selskapet har en leieavtale med Haugesund kommune på 20 år, med årlig leiesum på 10 mill. som blir indeksregulert. Avtalen mellom Haugesund kommune og FK Haugesund, der kommunen har en leieinntekt på 4 mill. årlig angår ikke Haugesund Stadion AS.

Selskapet har inngått avtale om salg og utbygging på sørsiden av stadion. Dette ville gi en inntekt på 30 mill. som vil gå til nedbetaling av lån. Selskapet hadde startet en prosess med salg av tomter også på nordsiden, som vil gi ytterligere inntekter. Selskapet skal ikke ta noen risiko selv, kun tilrettelegge for utbygging. Regnskapet for 2015 ble lagt frem og kommentert.

Medlemmene stilte spørsmål underveis, blant annet om eiendomsgrenser, leieavtalene, hva skjer om FKH rykker ned? Til det siste forklarte daglig leder at det ikke ville påvirke selskapet. Han forklarte også at det pr. i dag ikke forelå noen intensjonsavtale eller andre planer når avtalen med kommunen utløper.

Leder takket styreleder Lie og daglig leder Grønnestad for orienteringen.

Han oppsummerte orienteringen og konkluderte med at kommunen har en årlig netto utgift på rundt 6 mill. Utvalget sluttet seg til forslag om å be sekretariatet se nærmere på leieavtalene, og hvilken økonomisk risiko disse innebar for kommunen.

Sekretariatet har i etterkant av møtet sendt en henvendelse til administrasjonen. Kommunaldirektør Hagland opplyser i telefon at de jobber med saken og vil gi en tilbakemelding til utvalget i neste møte.

Enstemmig vedtatt i kontrollutvalget 27.09.16:

Haugesund kontrollutvalg tar redegjørelsen fra styrets leder Kåre Johannes Lie og daglig leder Hans Grønnestad om Haugesund Stadion AS til orientering.

Utvalget ber sekretariatet undersøke leieavtalene mellom Haugesund kommune og leietakere vedørende stadion og hvordan disse vil påvirker kommunens økonomi.

SAK 29/16 NYTT FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT ETTER NY PLAN – BESTILLING AV PROSJEKTMANDAT

Sekretariatets innstilling:

Haugesund kontrollutvalg ber KPMG AS om å legge fram utkast til prosjektmandat på forvaltningsrevisjonsprosjekt om «Internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandling» til neste møte 25.10.16.

Behandling i kontrollutvalget 27.09.16:

Leder innledet og viste til prioriteringene i ny Plan for forvaltningsrevisjon. Bystyret skal behandle planen i møtet 19.10.16.

Utvalget var enige om at det var prosjektet om «Internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandling» som burde bestilles nå. Prosjektet var prioritert på første plass i planen.

Leder fremmet følgende forslag til formulering for spissing av prosjektet:

Forvaltningsrevisjon av internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandling, herunder kundetilfredshetsundersøkelse generelt og Indre kai-saken med problematikk rundt glassinnramming av uteserveringsområder spesielt.

Det siste av hensyn til, tilsynelatende total forvirring i forhold til lovlighetsgrad, uklare retningslinjer knyttet til utendørs skjenkeområder ved kai-strukturen.

Saken fikk et belastende høyt medietrykk, så vel rettet mot kommunen som kommunens næringsdrivende.

Kontrollutvalget søker en oppklaring slik at vi unngår lignende i fremtiden.

Utvalget diskuterte forslaget til fokusområder og ble enige om å støtte innholdet. Utvalget ville be revisor konsentrere prosjektet om kundetilfredshet når det gjaldt byggesaksbehandling, og om byggesaksbehandling og uklarhetene rundt reguleringsplanen for Indre kai.

Utvalget sluttet opp om leders forslag om å be om en orientering fra Haugaland Vekst IKS i novembermøtet og om VAR-området på nyåret.

Enstemmig vedtatt i kontrollutvalget 27.09.16:

Haugesund kontrollutvalg ber KPMG AS om å legge fram utkast til prosjektmandat på forvaltningsrevisjonsprosjekt om «Internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandling, med fokusområder på kundetilfredshet og Indre kai» til neste møte 25.10.16.

Utvalget ønsker å invitere Haugaland Vekst IKS til å orientere i møtet 29.11.16.

Utvalget ønsker en orientering om VAR-området i første møtet i 2017.

SAK 30/16 REVISJONSPLAN FOR REGNSKAPSREVISJON 2016

Sekretariatets innstilling:

Haugesund kontrollutvalg tar revisjonsplan 2016 for regnskapsrevisjon og presentasjonen fra revisor til orientering.

Behandling i kontrollutvalget 27.09.16:

Revisor Stakland orienterte og delte ut en presentasjon av planen på papir. Han orienterte om personalet som jobber med kommunerevisjon, om oppstartsmøte med administrasjonen, og om hvilke forhold revisjonen ville ha et spesielt fokus på i år. Revisor svarte på spørsmål om blant annet når utvalget vil bli orientert om revisor sitt arbeid, om avdekking av eventuelle misligheter og om de økonomiske rammene for regnskapsrevisjonen. Utvalget hadde ingen merknader til planen.

Enstemmig vedtatt i kontrollutvalget 27.09.16:

Haugesund kontrollutvalg tar revisjonsplan 2016 for regnskapsrevisjon og presentasjonen fra revisor til orientering.

EVENTUELT

Ingen saker ble meldt.

Neste møte: tirsdag 25.10.16, kl. 08.00

Foreløpige saker: orientering fra Karmsund Havn IKS, bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt, oppfølging av rapport om «Samhandling mellom skoler og PPT og vurdering av behov for spesialundervisning».

Haugesund/Aksdal, 27.09.16

Gudvin Selsås
Kontrollutvalgsleder

Odd Gunnar Høie
Utvalgssekretær

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnummer
Kontrollutvalget	25.10.16	32/16
Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Odd Gunnar Høie	033	

REFERAT- OG ORIENTERINGSSAKER 25.10.16**Saksvedlegg:**

- 52. Orientering om gjeldende leieavtaler mellom Haugesund kommune, Haugesund Stadion AS og FKH - v/kommunaldirektør Jo Inge Hagland
- 53. Statusrapport pr. oktober 2016
- 54. Invitasjon fra FKT Rogaland til Høstkonferanse 17.11.16 i Sandnes
- 55. Forum for Kontroll og tilsyn (FKT) – høringsuttale til NOU: 4 Ny kommunelov
- 56. Kommunal rapport 29.09.16 – om revisjonsutgifter
- 57. KOSTRA-tall vedr. funksjon 110 – Kontroll og revisjon

Saksorientering:

Sakene blir lagt frem for kontrollutvalget til orientering.

SEKRETARIATETS FORSLAG TIL VEDTAK:

Referatsakene 52 – 57 blir tatt til orientering.

Aksdal, 18.10.16

Odd Gunnar Høie

Rådgiver/utvalgssekretær

Kontrollutvalget - statusoversikt pr. oktober 2016

Saker fra bestilling til behandling i kontrollutvalget

Forvaltningsrevisjoner	Bestilt	Tidsbruk	Status	Ferdig dato	Merknader
Internkontroll teknisk og byggesaksbehandlingen	25.10.16	250 timer			
Selskapskontroller					

Saker under politisk behandling eller til oppfølging i kontrollutvalget

Forvaltningsrevisjoner	Bestilt	Behandlet i KU	Behandlet i bystyret	Planlagt oppfølg.	Merknader
Opplæringstilbud til minoritetsspråklige elever	08.02.16	30.08.16	19.10.16	April 2017	
Plan for forvaltningsrevisjon 2016-2020	24.11.15	14.06.16/ 30.08.16	19.10.16		
Overordnet analyse	24.11.15	14.06.16	19.10.16		
Samhandling mellom skoler og PPT og ...	27.01.15	29.09.15	02.12.15	25.10.16	
Selskapskontroller					
Plan for selskapskontroll 2016-2020	24.11.15	14.06.16/ 30.08.16	19.10.16		
Overordnet analyse for selskapskontroll	24.11.15	14.06.16	19.10.16		

Avsluttede prosjekter

Forvaltningsrevisjoner	Bestilt	Behandlet i KU	Behandlet i bystyret	Fulgt opp	Merknader
Filmkraft Rogaland AS	28.01.14	30.09.14	15.10.14/ 11.05.16	29.09.15/ 05.04.16	Avsluttet
Psykisk helsearbeid for barn og unge	30.09.14	09.06.15	02.09.15	14.06.16	Avsluttet
Haugaland Kraft AS/ Haugaland Næringspark	03.09.14	17.03.15	22.04.15	14.06.16	Avsluttet

FORUM FOR KONTROLLUTVALG I ROGALAND

Høstkonferansen 2016

Quality Hotel Residence, Sandnes

17. november 2016

Haugaland
Kontrollutvalgssekretariatet
Mottatt dato: 07.10.16
Journalført: 16/386/tha
Arkivkode: 033 ojh

Forum for kontrollutvalg i Rogaland har som formål å være en arena for utveksling av erfaringer. Hva kan vi lære av hverandre? Det er satt av tid til kommentarer og meningsutveksling til innleggene i programmet.

PROGRAM

- 10:00 **Velkommen**
Einar Endresen – leder av arbeidsutvalget i Forum for kontrollutvalg i Rogaland
- 10:05 **Fylkesmannens tilsyn med kommunene**
Grete Flåten, tilsynskoordinator, Fylkesmannen i Rogaland
- 10:45 Pause
- 11:00 **Varslinger**
Fylkesrådmann Trond Nerdal, Rogaland fylkeskommune
- 11:45 **Årsmøte 2016** – Forum for kontrollutvalg i Rogaland
- 12:00 **Lunsj**
- 13:00 **Korrupsjon og økonomiske misligheter i kommunene**
Einar Endresen, leder av arbeidsutvalget i Forum for kontrollutvalg i Rogaland og politispesialist i økonomisk kriminalitet.
- 13:45 Pause
- 14:00 **Selskapskontroll**
Rune O. Eskeland, forvaltningsrevisor, Rogaland Revisjon IKS
- 14:45 **Avslutning**

Pris kr 900.- pr. person

Påmelding innen **4. november** ved å sende e-post til mette.jensen.moen@rogfk.no med navn, verv/funksjon, kommune/firma og mailadresse. Kontrollutvalgsmedlemmer som oppgir mailadresse vil få årsmøtesakene tilsendt via e-post før konferansen.

VELKOMMEN!

For forum for kontrollutvalg i Rogaland
Kontroll- og kvalitetsutvalgets sekretariat,
Rogaland fylkeskommune

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Oslo, 30. september 2016

HØRINGSUTTALELSE – NOU 2016: 4 NY KOMMUNELOV

Forum for kontroll og tilsyn (FKT) viser til høringsbrev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet av 4.4.2016. Vi har gjennomført en intern høring blant våre medlemmer, og styret avgir følgende uttalelse, med hovedfokus på områdene kontroll, tilsyn og revisjon i NOU 2016: 4 Ny kommunelov:

Innledende merknader

I kommuneloven ble bestiller-/utførermodellen mellom kontrollutvalg og revisjon rendyrket fra 2004. I utredningen mangler en beskrivelse av de ulike rollene for kontrollutvalget som bestillere, deres sekretariat som uavhengig operativt ledd og rådgiver for kontrollutvalgene i deres arbeid, og revisjonen som leverandør av revisjon og andre undersøkelser til kontrollutvalget etter deres bestilling.

Utredningen undergraver på mange måter bestiller-/utførermodellen, fordi revisjonsselskapene gis vesentlig innflytelse over kommunenes egenkontroll. Dette mener vi svekker den folkevalgte styringen, med redusert tillit til den kommunale egenkontrollen som resultat. Dette mener vi står i direkte motsetning til intensjonen med den helhetlige gjennomgangen av kommuneloven, som skulle være å styrke det kommunale selvstyre.

FKT mener at dagens ordning med en mer rendyrket bestiller-/utførermodell mellom kontrollutvalg og revisjon enn det lovforslaget legger opp til, må videreføres, med en klar forankring i kommunestyre og kontrollutvalg.

Kapittel 12 Valgbarhet. Ombudsplikt og suspensjon mv.

12.2 Valgbarhet

Lovutvalget foreslår i § 7-3 at lederen av sekretariatet for kontrollutvalget i kommunen eller fylkeskommunen bør utelukkes fra valg til organer nevnt i § 7-2, uten at dette er nærmere utredet. Det er i praksis også andre enn leder som er sekretær for kontrollutvalget, og da kan det bli problematisk også om ansatte i sekretariatet er valgbare. Av lovforslaget § 23-7 fremkommer at sekretariatsfunksjonen ikke kan legges til medlemmer av kontrollutvalget, kommunestyret eller fylkestinget i den aktuelle kommunen eller fylkeskommunen. Vi finner likevel at spørsmålet om hvilke regler som burde gjelde ansatte i sekretariatet generelt burde ha vært utredet. Kanskje burde det i forskrift også komme et krav om dokumentasjon av sekretærs uavhengighet, tilsvarende som kravet for

revisor i revisjonsforskriften § 15. Vi stiller oss gjerne til rådighet for å drøfte dette i det senere arbeidet med forskrifter til kommuneloven.

FKT vil påpeke at det mangler samsvar mellom § 7-3 og § 23-1 med hensyn til hvem som er utelukket fra valg til kontrollutvalget (punktene f-h mangler i § 7-3). Vi slutter oss til det som fremgår av § 23-1 og antar at det er det korrekte.

Vi viser også til kommentarene knyttet til kapittel 25.1.4.

FKT mener at utvalget i større grad burde ha drøftet om ansatte i sekretariatet til kommunens/fylkeskommunens kontrollutvalg er valgbare etter § 7-3.

Kapittel 23 Kontroll og tilsyn med kommunene

23.1 Innledning

I innledningen sies det at kapittel 23 skal gi en overordnet beskrivelse av kontroll- og tilsynsordninger med kommunen. Vår hovedinnvending er at kapitlet ikke har med en beskrivelse av kontrollutvalgets sekretariat, noe som er et helt nødvendig bakteppe for å forstå kontrollutvalgenes arbeid.

Lovendringen i 2004 innebar bl.a. at kontrollutvalgene fikk et uavhengig sekretariat, og en bestiller-/utførermodell ble tatt i bruk. Dette har ført til at kontrollutvalgenes arbeid har endret seg mye, og de har blitt vitalisert. Revisors rolle endret seg også med innføring av profesjonelt sekretariat. Revisor er etter dette en leverandør som handler på bestilling fra kontrollutvalget.

I og med at sekretariatet ikke er beskrevet, kommer heller ikke de ulike rollene til revisor og sekretær frem. Dette er en svakhet ved beskrivelsen.

FKT mener at sekretariatets rolle må beskrives som en naturlig del av kontroll- og tilsynsordningene i kommunens egenkontroll.

23.2 Ekstern og intern kontroll

I 6. avsnitt står det at det faglige grunnlaget i den delen av egenkontrollen som har folkevalgt ledelse ved kommunestyret og kontrollutvalget, ivaretas av revisjonen. Kontrollutvalgssekretariatets rolle i dette bildet nevnes ikke. Det er sekretariatet som saksbehandler sakene til kontrollutvalget, lager forslag til innstilling/vedtak og gir råd til utvalget i faglige spørsmål knyttet til kontroll og tilsyn. Revisjonen er en leverandør og utfører på bestilling fra kontrollutvalget.

FKT mener at kontrollutvalgssekretariatet er en viktig del av det faglige grunnlaget for den delen av egenkontrollen i kommunen som har folkevalgt ledelse.

23.3 Egenkontroll

I dette avsnittet beskrives at kontrollutvalget trenger bistand til å gjennomføre den løpende kontrollen med den kommunale forvaltningen og at «*Til å hjelpe seg har kontrollutvalget en faglig uavhengig revisjon*». Sekretariatet er ikke nevnt i denne beskrivelsen, noe som er en svakhet. Den løpende kontrollen består i hovedsak av at sekretariatet på vegne av kontrollutvalget ber om orienteringer og informasjon på ulike felt, legger opp saker til orientering i utvalget, virksomhetsbesøk og bestilling og oppfølging av revisjonsrapporter o.l. Sekretariatet er kontrollutvalgets rådgiver og diskusjonspartner i alle saker som utvalget tar opp.

FKT mener at et uavhengig og kompetent kontrollutvalgssekretariat bistår kontrollutvalget faglig med den løpende kontrollen med den kommunale forvaltningen på kommunestyrets vegne.

23.5 Statsforvaltningskontroll og egenkontroll

Det er positivt at det foreslås et sterkere koordineringsansvar fra fylkesmannens side for å unngå unødvendig belastning på kommunene. Vi stiller imidlertid spørsmål ved om de foreslåtte virkemidler vil bli sterke nok for faktisk å redusere statlig kontroll.

Dialog med fylkesmannen om tilsyn og kontroll må skje mellom kontrollutvalg ved sekretariatet og fylkesmannen, ikke revisjonsenheten. Dette er den mest praktiske måten å få til en koordinering på, siden det er kontrollutvalget som vedtar hvilke undersøkelser revisjonen skal gjøre og innretningen på disse.

FKT mener at dialog med fylkesmannen om tilsyn og kontroll skal skje mellom kontrollutvalget ved sekretariatet og fylkesmannen.

23.7 Viktigste utfordringer

Vi støtter forslaget om at kommunen ved kontrollutvalget skal ha en mulighet til bedre kontroll med selskaper som kommunen er deleier i sammen med private aktører. Vi støtter lovforslagets understreking av behovet for å styrke rolleforståelsen i arbeidet med kontroll og tilsyn.

FKT støtter forslaget om at kommunens kontroll med virksomhet som foregår i selskaper og andre organer utenfor kommunen bør styrkes.

Kapittel 24 Internkontroll

FKT støtter utvalgets forslag om å innføre en tydeligere internkontrollbestemmelse i kommuneloven som erstatning for særlovgivningens bestemmelser om internkontroll for kommuneplikter.

Kapittel 25 Kontrollutvalget og kontrollutvalgssekretariatet

25.1.1 Innledning

Vi støtter utvalgets forslag om å øke minimumskravet til antall medlemmer i kontrollutvalget fra tre til fem, ettersom bare tre medlemmer lett blir for sårbart ved forfall/fravær og kan begrense drøftingene i utvalgene. Det kunne samtidig vurderes nærmere om det også burde være en øvre grense for antall medlemmer i kontrollutvalget for å sikre effektivitet og partipolitisk uavhengighet.

FKT støtter forslaget om å øke minste antall medlemmer i kontrollutvalget fra tre til fem medlemmer.

25.1.4 Valgbarhetsregler

Vi støtter forslaget om å beholde dagens strenge valgbarhetsregler knyttet til folkevalgte og ansatte i kommunen/fylkeskommunen.

Utvalget foreslår å endre valgbarhetsreglene for medlemmer som har ledende stilling, styreverv eller er medlem av bedriftsforsamling i et selskap. Vi støtter forslaget, men vi savner en nærmere vurdering av valgbarheten til kontrollutvalget for eierrepresentanter. Også her kan det oppstå uheldige inhabilitetssituasjoner. Se også kommentarene til kapittel 12.2.

FKT støtter forslaget om at ansatte fortsatt skal være utelukket for valg til kontrollutvalget. Vi støtter også forslaget om strengere valgbarhetskrav knyttet til personer med ledende stillinger og verv i styre og bedriftsforsamling i selskaper som kommunen/fylkeskommunen har eierinteresser i. I tillegg ønsker vi at dette skal gjelde også for eierrepresentanter i slike selskaper (representantskap, generalforsamling mv.).

25.2 Høring i regi av kontrollutvalget

Utvalget presiserer i andre avsnitt s. 319 at begrepet «hos kommunen» skal forstås slik at det gjelder kun administrasjonen. Vi mener at dette ikke er i tråd med gjeldende rett i dag. I Vedlegg nr. 1 til rundskriv H-15/04 fremgår det av kommentarene til § 4 punkt 3 at

Kontrollutvalget er kommunestyrets/fylkestingets eget kontrollorgan og dermed ikke underlagt andre organer i kommunen/fylkeskommunen. Kontrollutvalgets tilsynsansvar omfatter derfor ikke kommunestyret/fylkestinget selv. Kontrollutvalget kan likevel uttale seg dersom kommunestyret/fylkestinget for eksempel har truffet eller er i ferd med å treffe et vedtak som vil være ulovlig.

Begrensningen knyttet til «kontrollutvalgets tilsynsansvar omfatter derfor ikke...» er tidligere tolket som at kontrollutvalgets tilsyn også omfatter det politiske nivået, så nær som kommunestyret/fylkestinget. Dette mener vi burde ha vært nærmere drøftet i utredningen.

FKT mener at siden det kun er kommunestyret/fylkestinget selv som ikke er omfattet av kontrollutvalgets tilsynsansvar, skal også folkevalgte ha plikt til å møte og forklare seg i høringer.

25.3 Kontrollutvalgssekretariatet

Utvalget legger til grunn at

«et faglig kompetent og velfungerende sekretariat er viktig for et uavhengig og godt arbeidende kontrollutvalg».

Vi anser dette som vesentlig, men synes ikke det gjenspeiles i utredningen. Sekretariat for kontrollutvalg ble lovpålagt i 2004. Kontrollutvalgenes arbeid har endret seg mye fra den tiden revisor var sekretær for utvalget. Utvalgene behandler flere saker og har blitt mer synlige og aktive med egne uavhengige og kompetente sekretariater enn under ordningen med revisor som sekretær.

FKT mener at sekretariatsfunksjonen og betydningen av et faglig kompetent og velfungerende sekretariat må beskrives tydeligere i lovproposisjonen.

25.3.4.1 Hvem som kan være sekretariat for kontrollutvalget

Vi støtter flertallets syn om at revisor ikke kan være sekretær for kontrollutvalget. Det ville være en svært uheldig rolleblanding dersom revisor skal legge frem resultatene av eget arbeid for kontrollutvalgene. I tillegg strider dette mot bestemmelsene om kontrollutvalgets tilsyn med revisor.

Som lovutvalget peker på, er det viktig at sekretariatet er uavhengig av kommunens administrasjon. Vi mener at det er uheldig dersom denne grunntanken omgås gjennom at kommuner inngår en bytteordning der administrasjonen i en kommune er sekretariat for kontrollutvalget i en annen kommune. Vi viser i denne forbindelse til Forum for kontroll og tilsyn sin uttalelse til KMD datert 24.2.2016 der det ble gitt følgende anbefaling:

1. Primært at slike bytteordninger blir erklært ulovlige og at de må opphøre snarest.
2. Sekundært at slike bytteordninger er meget uheldige og at de bør opphøre snarest.

I dag er det også noen revisjonsselskaper som er sekretariat for kontrollutvalg der de selv ikke er revisor. Dette er etter vår mening uheldig, og det er lett å trekke parallellen til at lovutvalget mener at sekretariatet ikke kan utføre revisjonsoppgaver. Det bør også gå motsatt vei. Særlig uheldig blir en slik rolleblanding i kommuner som har konkurranseutsatt revisjonen sin. I forbindelse med nye runder på konkurranseutsetting av revisjonstjenestene, vil revisjonsselskapet som utfører sekretariatsoppgaver for kontrollutvalget, få fullt innsyn i konkurrentene sine tilbud. Vi mener altså at revisjonsselskaper ikke bør kunne være sekretariat for kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner.

Vi viser også til forslaget under kapittel 12.2 om at det kan være aktuelt å innføre dokumentasjon av uavhengighet for sekretær for kontrollutvalg.

FKT mener at sekretariatets uavhengighet må vektlegges sterkere gjennom at bytteordninger der administrasjonen i en kommune er sekretariat for kontrollutvalget i en annen kommune ikke er lovlig. I tillegg mener vi at revisjonsenheter ikke skal kunne utøve sekretariatsfunksjonen i kommuner, selv om de ikke utfører revisjonsoppgavene i den aktuelle kommunen.

25.3.4.2 Sekretariatets oppgaver

I utredningen fremstilles kontrollutvalgets sekretariat som et rent «møtetilretteleggingsorgan» på samme måte som møtesekretærorganet ellers i det kommunale system. Dette er en alt for snever fremstilling, sekretariatene har en mye mer omfattende rolle. Lovutvalget synes å være svært opptatt av de få sekretariatene som er små og bemannet med lite kompetanse, uten å ta hensyn til at de aller fleste sekretariatene er bemannet med en svært allsidig og relevant kompetanse, der de aller fleste har ansatte med høyere utdanning. Dersom saksbehandlerkompetanse ikke finnes i enkelte kontrollutvalgssekretariater, bør loven heller sette krav til dette i stedet for å overføre saksbehandleroppgaver til revisor.

Det er kontrollutvalgene som i detalj bestemmer hva sekretariatet skal utføre. Selv om sekretariatenes oppgaver og profil er noe forskjellig, utfører de fleste følgende arbeidsoppgaver (jf. Deloitte rapport *Evaluerings. Kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat* fra 2014 som også lovutvalget har vist til):

- Saksbehandling
- Utredning
- Administrasjon
- Rådgivning
- Koordinering/bindeledd

Sekretariatet skal dekke utvalgets behov for faglige ressurser, være utvalgets operative ledd, foreta utredning av for eksempel valg av revisjonsordning, påse at kontrollutvalgets saker er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir iverksatt, i tillegg til å være et møtetilretteleggingsorgan. Sekretariatet er en selvstendig organisasjon som skal serve kontrollutvalget på samme måte som rådmannens stab server kommunestyret. Vi henviser i denne forbindelse til blant annet § 20 i kontrollutvalgsforskriften og koplingen mot kommuneloven § 23.2.

Lovutvalget forsøker å trekke en grense mellom revisjonens oppgaver ved forvaltningsrevisjon og sekretariatsoppgaver i dette kapitlet, noe de ikke lykkes med. Vi vil foreslå at den internasjonale definisjonen på revisjon NS-EN ISO 9000:2000 legges til grunn:

«Systematisk, uavhengig og dokumentert prosess for å fremskaffe revisjonsbevis og bedømme det objektivt for å bestemme i hvilken grad kriterier for revisjon er oppfylt».

Etter vår oppfatning må begrepet «systematisk» i denne sammenhengen bety at man følger bestemte revisjonsstandarder. Enhver vurdering av et faktum eller av om en lov er brutt, kan derfor ikke defineres som en revisjonshandling. Kontrollutvalget bør ha betydelig frihet til å velge hvordan oppgaver som ikke faller inn under en mer presis definisjon av revisjonens oppgaver skal utføres og hvem som skal utføre dem.

I 4. avsnitt i kapittel 25.3.4.2 sier lovutvalget:

«Etter utvalgets mening har ikke sekretariatet anledning til å innhente informasjon og vurdere det opp mot et regelverk, vedtak e.l. Dette vil etter utvalgets forslag være å utføre revisjon, og dermed en oppgave for revisor.»

Formuleringen definerer revisjon så vidt at begrepet blir meningsløst. Vi er redd for at dette vil føre til at sekretariatene vil tømmes for oppgaver, som heretter skal legges til revisjonen. Vi vil peke på at det finnes tilfeller hvor nettopp slike oppgaver er sekretariatets mandat, som f.eks. ved vurdering av valg av revisjonsordning og konkurranseutsetting av revisjon, eller ved habilitetsvurderinger. Sekretariatet skal også hjelpe utvalget til å skille mellom enkeltsaker som fremstår som rene klagesaker og saker som kan tyde på at administrasjonen gjør systematiske feil, slik at undersøkelser bør bestilles fra revisjonen. Dette krever at sekretariatet foretar en vurdering.

I kapittel 25.3.4.2 argumenterer lovutvalget for at sekretariatet ikke skal vurdere om revisors leveranser til utvalget holder faglig kvalitet. Det er etter vår mening meningsløst å vise til gjeldende rett om at sekretariatet skal passe på at saker som skal behandles i kontrollutvalget er forsvarlig utredet, og samtidig hevde at det vil være svært krevende for et sekretariat å foreta en vurdering av kvaliteten på produktet som leveres fra revisjonen.

Utvalget skriver riktignok at dersom det er åpenbare mangler ved produktene som revisor leverer, må likevel sekretariatet si fra om dette. Vi vil hevde at det ikke er mulig å gjøre en vurdering av «åpenbare mangler» uten å vurdere verken «metodevalg, prosjektdesign, datainnhenting, lovanvendelse og vurderinger som fremkommer i revisors rapporter».

Det er vanskelig å vurdere om en bestilling er tilfredsstillende besvart uten for eksempel å vurdere metoden som revisjonen har benyttet for å få svar på bestillingen. Vi minner om at det knapt er noen fagmiljø som leser og vurderer flere revisjonsrapporter enn sekretariatene. Vi kan vise til konkrete eksempler der sekretariatet har påpekt feil og mangler i revisors produkter både innen regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon/selskapskontroll. Dette må også ses i lys av påse-ansvaret sekretariatene bistår kontrollutvalgene med.

Vi vil også påpeke at det er sekretariatet som skriver innstillingen i disse som i andre saker.

Kontrollutvalgssekretariatene bistår kontrollutvalgene i deres vurderinger av hvilke saker de skal ta på seg og hvordan sakene skal søkes løst, f.eks. hvordan informasjon skal innhentes. Det er også sekretariatene som bistår kontrollutvalgene med deres bestillinger av revisjonsoppdrag og andre undersøkelser fra revisjonen eller fra andre, og som bistår kontrollutvalget i vurderingen om revisjonen leverer sine rapporter i tråd med bestilling. Sekretariatet bistår også kontrollutvalget generelt i utøvelsen av deres påse-ansvar overfor revisjonen.

FKT mener at lovutvalget har brukt en for vid og vag definisjon av revisjon i sin utredning, og at de går langt i å prøve å hemme sekretariatene i deres ansvars- og oppgaveutøvelse. Sekretariatene må kunne gjøre sine nødvendige vurderinger uten at de dermed foretar revisjon. En mer presis gjennomgående beskrivelse av, grensegang mellom og respekt for rollene til henholdsvis sekretariatene og revisjonen hadde vært på sin plass.

25.3.4.3 Kompetansekrav

Det argumenteres i utredningen for å innføre kompetansekrav til sekretariatet:

«Forutsetningen for et velfungerende kontrollutvalg er et godt og kompetent sekretariat.»

Utvalget konkluderer overraskende nok med at det ikke bør innføres kompetansekrav, og begrunner det med at dette vil innebære en for sterk inngripen i det kommunale selvstyret. Det er svært vanskelig å forstå denne begrunnelsen. Derimot vil vi legge vekt på argumentene som er fremmet for å innføre kompetansekrav, og vi anbefaler at det innføres et krav om solid høyere utdanning i kontrollutvalgssekretariatene, der minst en ansatt bør ha relevant utdanning på mastergradsnivå eller tilsvarende. Det kan med fordel utredes nærmere hva slags spesifikke krav som bør stilles.

FKT mener at det skal innføres kompetansekrav for ansatte i kontrollutvalgssekretariat.

25.3.4.4 Størrelsen på sekretariatet

Lovutvalget argumenterer for at det ikke bør stilles krav til størrelsen på sekretariatet, da Deloitte-rapporten ikke har påvist noen sammenheng mellom størrelsen på sekretariatet og kvaliteten på sekretariatets arbeid. Vi mener at det ikke kan legges vekt på dette argumentet, da Deloitte ikke har undersøkt denne problemstillingen i tilstrekkelig grad. Vi ønsker at denne problemstillingen bør utredes nærmere.

Vi vil peke på at det er gode argumenter for at sekretariatene bør bli større. Større fagmiljø og bredere kompetansebase vil være et gode, og bidra til å utvikle tjenesten og bistå kontrollutvalget på en god måte. Samtidig vil et større sekretariat være mer robust overfor sykdom og vakanser samt at det vil være lettere å sikre uavhengighet til revisor og rådmann.

Videre skriver utvalget at kvalitetskrav vil tvinge mange kommuner over i interkommunalt samarbeid. Vi vil hevde at dette ikke er et reelt argument, all den tid de aller fleste sekretariater allerede er organisert som interkommunale samarbeid.

FKT mener at det bør stilles krav til kontrollutvalgssekretariatets størrelse.

Kapittel 26 Revisjon

26.2.3.5 Regnskapsrevisjon og kontrollutvalgets ansvar for forenklet etterlevelserevisjon

Lovutvalget foreslår at etterlevelserevisjon skal være en sentral kontrollform i kommunal sektor og at regnskapsrevisor skal ha utvidede oppgaver på økonomiområdet. I utredningen skriver utvalget at dette skal være en forenklet kontroll. Oppgaven slik den er beskrevet i lovforslaget (§ 24-9), kan imidlertid være svært omfattende, slik at dette også kan bli et budsjettspørsmål. Men vi mener at de foreslåtte endringene vil kunne gi kontrollutvalget nyttig oversikt over tilstanden på ulike tjenestoområder.

FKT støtter i utgangspunktet forslaget om utvidelse av regnskapsrevisors mandat innen forenklet etterlevelserevisjon. Vi mener likevel at utredningen i for liten grad konkretiserer hva de legger i dette.

26.2.3.6 Andre Spørsmål

Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor (nummererte brev)

Kommunelovutvalget foreslår at nummererte brev i utgangspunktet skal rettes direkte til kommunedirektøren. Dette innskrenker kontrollutvalgets mandat. Det fremstår som lite hensiktsmessig å gjøre adressering av nummererte brev til en løpende vurdering avhengig av forholdet det rapporteres om. Det kan potensielt føre til svært ulik praksis. Vi støtter ikke dette forslaget. Vi mener at nummererte brev går til den som forestår løpende tilsyn av den kommunale forvaltningen, det vil si kontrollutvalget. Denne ordningen har vi god erfaring med.

Sekretariatene konstaterer at revisor har svært ulik praksis når det gjelder nummererte brev. Vi støtter derfor utvalgets forslag om at «revisor årlig må utarbeide en oppsummering av de nummererte brev som er sendt gjennom året». I gjeldende rett har kontrollutvalget et ansvar for å følge opp påpekninger i nummererte brev. Dette er ikke tatt inn i lovutvalgets forslag.

FKT mener at dagens praksis med at alle nummererte brev rettes til kontrollutvalget må videreføres, og støtter dermed ikke utvalgets forslag til endringer av dette. Kontrollutvalgets ansvar for å følge opp påpekninger i nummererte brev må også videreføres.

26.3 Forvaltningsrevisjon

Vi støtter ikke utvalgets forslag om å fjerne kravet om årlig forvaltningsrevisjon. En kommune er i seg selv en så kompleks organisasjon at vi mener det skal veldig mye til om ikke en overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse vil vise at det er behov for forvaltningsrevisjon på årlig basis. Et mer vagt uttrykk

kan fort gjøre behovet for forvaltningsrevisjon til et tema ved f.eks. budsjettsalderinger. Dette vil dermed kunne svekke den kommunale egenkontrollen.

Vi savner en presisering av kontrollutvalget sin rolle som bestiller av enkeltoppdrag i lovforslaget. Det må være kontrollutvalget som bestiller som skal bestemme hva de ønsker å få undersøkt gjennom en forvaltningsrevisjon, mens revisjonen som utfører bestemmer metode, revisjonskriterier osv.

Vi mener at utredningen i for liten grad drøfter hvem som bør ha ansvar for eller utføre overordnet analyse og utarbeiding av forslag til plan for forvaltningsrevisjon. Noen kontrollutvalg ber revisor om å gjøre dette arbeidet, andre ber sekretariatet gjøre det. De avveininger som kan gjøres rundt dette, kan få betydning for forståelsen av bestiller-/utførermodellen mellom kontrollutvalg og revisjon.

FKT er ikke enige i utvalgets vurderinger og mener at bestemmelsen om årlig forvaltningsrevisjon må videreføres. Også innen dette feltet mener vi at rolle- og oppgavefordelingen mellom aktørene er for lite beskrevet i utredningen.

26.4 Sertifisering av revisor. Nasjonal kvalitetskontroll

Vi støtter utvalgets forslag om en nasjonal ordning for kvalitetskontroll med revisorer i kommunesektoren.

Kapittel 27 Kommunenes styring og kontroll med ekstern virksomhet

27.3 Innsynsrett i selskaper og lignende som utfører oppgaver for kommunen

Lovendringene som foreslås her vil styrke den politiske kontrollen med ekstern virksomhet innen kommunens ansvarsområder.

FKT støtter her utvalgets vurderinger.

27.4.1 Innledning

Lovutvalget mener det eksisterende regelverket for selskapskontroll i kommuneloven i utgangpunktet fungerer etter hensikten sin, og ser derfor ikke at det foreligger behov for store endringer i regelverket. Utvalget foreslår likevel å gjøre eierskapskontroll til en oppgave for revisjonen. Lovutvalget mener at dette forslaget skal føre til en klarere rollefordeling mellom sekretariatet og revisjonen samt forhindre dobbeltrolleproblematikk knyttet til sekretariatets arbeid. I definisjonen av revisjonsoppgaver i andre kapitler mener vi at utvalget selv legger opp til større dobbeltrolleproblematikk for revisor gjennom vid og vag definisjon av revisjonsbegrepet. Vi savner derfor en tydeligere begrepsavklaring generelt gjennom utredningen. Se også kommentarene knyttet til punkt 27.4.3.

FKT mener at beskrivelsen av eierskapskontroll (uten forvaltningsrevisjon i selskap) som ren revisjonsoppgave er mangelfullt definert i utredningen.

27.4.3 Eierskapskontroll i praksis

Lovutvalget bygger på data hentet fra Rapporten *Evalueringskontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat* (Deloitte 2014). Når vi ser nærmere på denne rapporten finner vi at det anslagsvis ble bestilt rundt 225 unike selskapskontroller i Norge i 2013. Dette er trolig en dobling siden 2008 (Nordlandsforskning, NF-rapport nr. 4/2007). Deloitte har i sin rapport gjennomgått 10 utvalgte selskapskontroller. 5 fra sine utvalgte kommuner og 5 fra databasen til Norges kommunerevisorforbund (NKRF). De 10 utvalgte rapportene har Deloitte delt inn i tre varianter: «Selskapskontroll av eierskapsforvaltningen til kommunen», «forvaltningsrevisjon av et selskap» og «eierskapskontroll av et selskap». I den tredje varianten finner Deloitte at det gjennomgående har vært en utfordring å skille mellom

eierskapsforvaltning på den ene side og det at en faktisk går inn og gjør vurderinger av driften i selskapet på den andre siden. Deloitte skriver at «Flere» rapporter innenfor den tredje kategorien har en tilsvarende tilnærming. Vi mener at dette grunnlaget ikke er tilstrekkelig til å begrunne en lovendring. Departementet bør vurdere om det er behov for en grundigere undersøkelse av rolleforståelsen knyttet til gjennomføring av selskapskontroll, før eierskapskontrollen blir gjort til en oppgave kun for revisjonen. Det er etter vår oppfatning viktig at en mulig lovendring er velbegrunnet. Se også kommentarene knyttet til punkt 27.4.1.

FKT mener at utredningen i liten grad bygger opp under et eventuelt behov for lovendringen de foreslår.

27.4.4.2 Omfang av og plan for selskapskontroll

Utvalget foreslår at det skal lages en felles plan for forvaltningsrevisjon. Utvalgets vurdering er at det er hensiktsmessig å foreta en samlet risiko- og vesentlighetsvurdering for den virksomheten som skjer i kommunen og den virksomheten som skjer i kommunale selskap. Vi er uenig i at dette er hensiktsmessig, fordi disse risiko- og vesentlighetsvurderingene er svært forskjellige. Vi mener det er mer hensiktsmessig å foreta særskilt risiko og vesentlighetsvurderinger av selskapene med sikte på å tydeliggjøre både eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon.

FKT mener at det må utarbeides uavhengige risiko- og vesentlighetsvurderinger for den virksomheten som skjer i kommunen og den virksomheten som skjer i kommunale selskap.

Med vennlig hilsen

Benedikte Muruvik Vonen
Styreleder

Kritisk til at revisjon kan bli for billig

De store revisjonsselskapene er klare til å konkurrere om **FUSJONERTE KOMMUNER**. Kommunerevisorforbundet advarer mot risikoen.

- Vi ser et økende prispress mot kommunal revisjon, og hvis dette presset blir for stort, er vi bekymret for om kontrollutvalgene får den revisjonen de forventer, sier Ole Kristian Rogndokken, daglig leder i Norges kommunerevisorforbund (NKRF).

De siste årene har om lag 50 kommuner gått over til privat revisjon, og de tre største revisjonsselskapene har størstedelen av kontraktene. I fjor fakturerte Deloitte nesten 36 millioner kroner til kommunene som er inne i Leverandørdatabasen til Kommunal Rapport. KPMG fakturerte 33 millioner og BDO 15,5 millioner kroner.

De kommunale revisorene dekker stadig 88 prosent av Kommune-Norge, ifølge NKRF - som organiserer folk fra begge leire.

- Den ene revisoren er ikke bedre enn den andre, men jeg er redd for at prispresset kan føre til at revisjonsomfanget blir for lavt. Hvis vi kan gå ut fra at det er en sammenheng mellom pris og handling, så snakker vi om en svekkelse av kommunenes egenkontroll i strid med alle politiske signaler, sier Rogndokken.

- Som å kjøpe bensin

Fagdirektør Harald Brandsås i Revisorforeningen tilbakeviser

at større og rimeligere kontrakter med private selskaper vil svekke kommunenes revisjon og egenkontroll.

- De store revisjonsselskapene har drillet sine opplegg for å revidere store organisasjoner. Det er veldig godt regulert i loven hva de skal utføre, og i tillegg kommer detaljerte oppdragsbeskrivelser fra kommunene. Det blir som å kjøpe bensin - du får den samme kvaliteten hos Shell og Statoil - kommunene får den samme bekreftelsen på regnskapene med den samme sikkerheten, sier Brandsås. Han er overbevist om at kommuner som slår seg sammen, vil spare penger på revisjon.

- På den andre siden vektlegger kommunene pris i for høy grad. Det viktigste for en kommune som skal kjøpe inn revisjonstjenester, er å sjekke kompetansen til revisor. De store selskapene har bygget opp kompetanse på kommunerevisjon, men det finnes også mindre aktører som har rekruttert tidligere kommunerevisorer for å sikre denne kompetansen, sier Brandsås.

Sparte 65 prosent

Bergen var først blant storbyene til å konkurranseutsette kommunens revisjon. I 2012 inngikk

Bergen kontrakt med henholdsvis BDO om regnskapsrevisjon og Deloitte om forvaltningsrevisjon. Nylig behandlet kontrollutvalget i Bergen en positiv evalueringsrapport om revisjonstjenestene (se undersak), hvor Rogaland Revisjon IKS har gjennomgått hele oppdraget og intervjuet bystyret, byrådet, kontrollutvalget og administrasjonen.

- Diskusjonen om ordningen har stilnet av, sier Ole Hopperstad, sekretariatsleder for kontrollutvalget.

Revisjonsutgiften i Bergen har falt fra 50 kroner per innbygger i 2012 til 22 kroner i 2015 - en nedgang på 65 prosent i perioden med privat revisjon. Til sammenlikning har kostnadene i Oslo ligget flatt mellom 79 og 82 kroner i samme periode, mens Trondheim har en nedgang fra 97 til 92 kroner per innbygger. Gjennomsnittet for de ti største kommunene utenom Oslo er 70 kroner per innbygger i brutto driftsutgifter til kontroll og revisjon i 2015.

- De fleste vil gå privat

Revisjonsselskapet BDO har tegnet ny kontrakt om regnskapsrevisjon med Bergen, etter at den forrige fireårsavtalen løp ut i sommer. Oppdragsansvarlig i BDO Terje Tvedt sier til Kommu-

nal Rapport at revisjonsbransjen forventer flere nye oppdrag i forbindelse med kommunereformen.

- Hittil har mange kommuner gått over til private revisorer, men ingen av disse har gått tilbake til intern kommunerevisjon så langt jeg vet. På kort sikt forventer vi flere utlysninger av revisjonsoppdrag, og på lengre sikt tror jeg de fleste kommunene vil gå over til privat revisjon.

Tvedt råder kommunene til å forholde seg bevisst til hva slags revisjon de ønsker og hva som er formålet.

- Revisjon er i realiteten en ekstern tjeneste som kommunene kjøper inn, selv om det utføres av en ansatt revisor. En overgang til ekstern revisor er derfor et tjenestekjøp og i mindre grad en konkurranseutsetting, påpeker Tvedt. Han mener for øvrig at pris har blitt et for viktig kriterium for innkjøp av kommunal revisjon.

- Selv om det åpenbart er penger å spare på å kjøpe tjenesten eksternt, bør alle kommuner vurdere nøye hvor mye de er tjent med å kutte i revisjonshonorarene.

ANDREAS HØY KNUDSEN, 452 21 426
andreas@nyhetstjenester.no

Utgifter til kontroll og revisjon

Brutto driftsutgifter i 2015 på Kostra-funksjon 110 kontroll og revisjon, målt per innbygger

Disse har regnskapsført mest

Kommune	Per innb.	Totalt (1000 kr)
Røyrvik	1365	640
Vevelstad	1345	682
Leka	1215	683
Nesseby	1160	1112
Berlevåg	1117	1117
Fosnes	1087	688
Utsira	1085	217
Garnvik	1064	1212
Modalen	919	350
Lebesby	870	1147

Disse har regnskapsført minst

Kommune	Per innb.	Totalt (1000 kr)
Lier	31	809
Ørsta	31	333
Hurdal	25	72
Bergen	22	6204
Fjell	22	538
Vefsn	20	269
Tysfjord	18	36
Enebakk	18	193
Halden	13	412
Steigen	11	27

Fedje, Åfjord og Sund har ikke regnskapsført noen brutto utgifter til kontroll og revisjon i 2015.

Storbyene

Kroner per innbygger i brutto utgifter til kontroll og revisjon.

	2012	2013	2014	2015
Bergen	50	29	34	22
Oslo	79	77	81	82
Stavanger	50	48	56	38
Trondheim	97	96	90	92

Kommunerevisjon

Kommunene velger selv enten internt ansatt kommunerevisor, IKS eller eksternt revisjon gjennom konkurranse. 50 kommuner har i dag eksternt revisor.

Mener privatisering var «særdeles vellykket»

Den private revisjonen i Bergen er så vellykket at politikerne har tatt revisjon av dagsordenen, ifølge ekstern evalueringsrapport.

Bortsett fra en kort innkjøringsperiode og enkelte merknader til forvaltningsrevisjonen, konkluderer Bergen kommune med at konkurranseutsettingen av revisjon har vært særdeles vellykket. Etter fire år med BDO og Deloitte som leverandører av henholdsvis regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, leverte Rogaland Revisjon IKS en større

evaluering som også inneholder intervjuer med administrasjonen, kontrollutvalget og bystyrepolitikere. Bortsett fra Rødts representant i bystyret melder alle seg tilfredse.

I 2012 ble dagens ordning vedtatt med knappest mulig margin i bystyret. Men det daværende mindretallet gir i dag ikke uttrykk for at man ønsker seg tilbake til tidligere ordning. Revisjonsordningen er i dag ikke på den politiske agendaen, noe som må tolkes som en tillitserklæring

til dagens ordning, oppsummerer Cisel T. Aarrestad i Rogaland Revisjon IKS.

Ordningen fungerer, så dette er ikke lenger et politisk spørsmål, sier Dag Skansen (H), leder av komité for finans, kultur og næring i Bergen fram til høsten 2015.

Administrasjonen oppgir at det skjedde en markant endring til det bedre ved omleggingen i 2012 og at man opplever «en helt annen verden» med den nye revisjonsordningen.

Sekretariatsleder Ole Hopperstad i bystyrets kontrollutvalg, som har den tetteste kontakten med revisorleverandørene, sier at evalueringsrapporten gir et riktig bilde.

Vi har bevisst valgt en modell hvor to revisjonsselskaper har hvert sitt oppdrag for oss. I tillegg kan vi avtale spesifikke kontroller fra revisorene. Dette sikrer at revisjonsselskapene ikke kan få gjennom noe i kontrollutvalget som ikke er på plass, sier Hopperstad.

... og resultatet duvarer

A1. Konsern -Nøkkeltall og adm., styring og fellesutg. - grunnlagsdata**Funksjon 110**

		2012	2013	2014	2015
1106 Haugesund	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	1025	1325	1272	1371
1134 Suldal	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	672	874	839	672
1135 Sauda	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	479	450	301	156
1145 Bokn	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	180	245	284	287
1146 Tysvær	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	401	524	538	558
1149 Karmøy	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	1033	1359	1069	1492
1151 Utsira	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	185	227	176	217
1160 Vindafjord	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	698	791	772	964
1211 Etne	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	486	571	593	540
1216 Sveio	Brutto driftsutgifter, funksjon 110	559	376	440	550
		2012	2013	2014	2015
1106 Haugesund	Folkemengde i alt	35753	36099	36538	36951
1134 Suldal	Folkemengde i alt	3872	3881	3892	3903
1135 Sauda	Folkemengde i alt	4745	4760	4756	4710
1145 Bokn	Folkemengde i alt	865	868	865	865
1146 Tysvær	Folkemengde i alt	10487	10668	10857	10925
1149 Karmøy	Folkemengde i alt	41118	41753	42062	42187
1151 Utsira	Folkemengde i alt	209	211	206	200
1160 Vindafjord	Folkemengde i alt	8615	8747	8765	8788
1211 Etne	Folkemengde i alt	4040	4057	4103	4106
1216 Sveio	Folkemengde i alt	5400	5463	5509	5593
		2012	2013	2014	2015
1106 Haugesund	Styring og kontroll pr innbygger	29	37	35	37
1134 Suldal	Styring og kontroll pr innbygger	174	225	216	172
1135 Sauda	Styring og kontroll pr innbygger	101	95	63	33
1145 Bokn	Styring og kontroll pr innbygger	208	282	328	332
1146 Tysvær	Styring og kontroll pr innbygger	38	49	50	51
1149 Karmøy	Styring og kontroll pr innbygger	25	33	25	35
1151 Utsira	Styring og kontroll pr innbygger	885	1076	854	1085
1160 Vindafjord	Styring og kontroll pr innbygger	81	90	88	110
1211 Etne	Styring og kontroll pr innbygger	120	141	145	132
1216 Sveio	Styring og kontroll pr innbygger	104	69	80	98

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnr
Kontrollutvalget	25.10.16	33/16

Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Odd Gunnar Høie	216	

KARMSUND HAVN IKS – ORIENTERING OM SELSKAPET

Bakgrunn:

Kontrollutvalget handler på vegne av bystyret, og kan ifølge kommuneloven § 77 " kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene". Som ethvert forvaltningsorgan er kontrollutvalget pliktig til å innhente den informasjonen som er nødvendig for å belyse et konkret saksforhold, før det trekkes en konklusjon. I tillegg må utvalget kunne be om informasjon og foreta undersøkelser for å klarlegge nærmere en indikasjon på et mulig kontrollforhold, dvs. om det foreligger et tilfelle som bør undersøkes nærmere.

Eierskapskontroll etter koml § 77 nr. 5 gir kontrollutvalget mulighet til å gjennomføre selskaps-kontroll og å undersøke eierskapsforvaltningen i kommunen. Koml § 80 gir utvidet rett til innsyn og undersøkelser i kommunalt heleide selskaper og heleide datterselskaper.

I protokollen fra kontrollutvalgsmøte 14.06.16 er blant annet følgende protokollert i sak 18/16:

Haugesund kontrollutvalg inviterer Karmsund Havn IKS til møtet den 30.08.16 og Haugesund Stadion AS til møtet den 27.09.16.

Utvalget ønsker en orientering om driften av selskapene, med vekt på den økonomiske situasjonen og om fremtidige planer.

Invitasjonen ble oversendt selskapet 16.06.16. Etter ønske og med god begrunnelse fra havnedirektør Tore Gautesen ble dato for orienteringen endret til 25.10.16. Havnedirektøren har bekreftet at han og økonomisjef Kjersti Reinertsen vil delta i møtet for å gi utvalget en orientering.

Styreleder er Kristine E. Skeie.

Formålet med selskapet er følgende (fra Brønnøysundregistrene):

Planlegge, utbygge og drive havner, samt å trygge ferdselen, på vegne av de kommuner som er deltakere, jf. § 4, og ivareta disse kommuners oppgaver, rettigheter og forpliktelser i samsvar med den til enhver tid gjeldene havne- og farvannslovgivning, jf. havneloven.

Oversikt over eierkommunene og eierandel:

Karmøy Kommune 38.46 %
Haugesund Kommune 38.46 %
Bømlo Kommune 7.69 %
Tysvær Kommune 7.69 %
Sveio Kommune 3.85 %
Bokn Kommune 3.85 %

Redegjørelsen skal gi kontrollutvalget et grunnlag for å vurdere om saksfeltet er tilstrekkelig belyst, eller om det er behov for ytterligere oppfølging og undersøkelse.

Medlemmene kan eventuelt komme med innspill om emner og spørsmål, men helst så tidlig som mulig slik at selskapet får tid til å forberede seg. Det legges opp til at utvalget bestemmer tidsramme.

SEKRETARIATETS FORSLAG TIL VEDTAK:

Kontrollutvalget tar redegjørelsen fra havnedirektør Tore Gautesen og økonomisjef Kjersti Reinertsen om Karmsund Havn IKS til orientering.

Aksdal, 18.10.16

Odd Gunnar Høie
Rådgiver/utvalgssekretær

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnummer
Kontrollutvalget	25.10.16	34/16
Bystyret	16.11.16	

Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Odd Gunnar Høie	216	

**OPPFØLGING AV REVISJONSRAPPORT –
«SAMHANDLING MELLOM SKOLER OG PPT OG VURDERING AV
BEHOV FOR SPESIALUNDERVISNING»**

Vedlegg: brev fra rådmannen, datert 12.10.16

Bakgrunn:

Bystyret vedtok høsten 2012 ny Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2012-2016. I denne planen ble revisjon av samhandling mellom skoler og PPT og vurdering av behov for spesialundervisning et prioritert prosjekt. Kontrollutvalget startet, med utgangspunkt i planen, prosessen med å få gjennomført en slik revisjon i 2015.

Utvalget bestilte en forvaltningsrevisjonsrapport fra Deloitte AS i møtet 27.01.15, sak 05/15 med følgende mandat:

Formålet med prosjektet har vært å undersøke om Haugesund kommune har etablert hensiktsmessige rutiner for samhandling mellom skoler og PPT, samt tilfredsstillende system og rutiner for å sikre at elevenes læringsutbytte blir vurdert i samsvar med krav i regelverket. Videre har det vært et formål å undersøke om kommunen sikrer at elever som ikke har et tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen får oppfylt sin rett til spesial-undervisning.

1. I hvilken grad er det en god og hensiktsmessig samhandling mellom skoler og PPT?

- Er det etablert hensiktsmessige arenaer for samhandling mellom skolene og PPT?*
- I hvilken grad hjelper PPT grunnskolene i Haugesund kommune i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov?*
- I hvilken grad utarbeider PPT sakkyndige vurderinger om elevers behov for spesialundervisning innen rimelig tid og uten ugrunnet opphold?*

2. Har kommunen etablert tilfredsstillende system og rutiner for å sikre at elevenes utbytte av opplæringen blir vurdert, og at tiltak blir iverksatt ved behov?

- Er det etablert tilfredsstillende system og rutiner for å sikre at lærerne jevnlig vurderer om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?*
- Er det etablert hensiktsmessige system og rutiner for å sikre at resultater fra kartlegginger og vurderinger av læringsutbytte blir fulgt opp?*

- c. I hvilken grad er det implementert rutiner for å vurdere og sette i verk tiltak for å gi eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennom tilpasninger i den ordinære undervisningen?*
- d. Er det etablert hensiktsmessige system og rutiner for å sikre at elever blir henvist til PPT for sakkyndig vurdering dersom skolen mener at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen?*

3. I hvilken grad sikrer kommunen at saksbehandlingen knyttet til vurdering av behov for spesialundervisning er i samsvar med krav i regelverket?

- a. Er det etablert hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å sikre at krav i regelverket blir etterlevd?*
- b. I hvilken grad er den faktiske saksbehandlingen i samsvar med sentrale krav i opplæringsloven og forvaltningsloven?*

Deloitte AS gjennomførte med dette som utgangspunkt prosjektet fra februar 2015 til september 2015

Revisjonen gjorde rede for sine vurderinger i rapporten og kom med følgende 12 anbefalinger til kommunen:

- 1. Gjennomgår PPTs praksis når det gjelder å observere enkeltelever i forbindelse med sakkyndige vurderinger, for å sikre at det ikke er utilsiktede variasjoner i praksisen mellom ulike ansatte i PPT.*
- 2. Sikrer at PPT har gode systemer for å overvåke og registrere eventuell manglende eller forsinket oppfølging av planlagte aktiviteter som skyldes manglende kapasitet, for å få et godt grunnlag for å vurdere om kapasiteten i PPT er tilstrekkelig.*
- 3. Reduserer saksbehandlingstiden og ventetiden knyttet til utarbeidelse av sakkyndige vurderinger, slik at disse blir utarbeidet innen rimelig tid og uten ugrunnet opphold, jf. fvl. § 11a.*
- 4. Sikrer at PPT har tilstrekkelig kapasitet til i økende grad å jobbe systemrettet overfor skolene, i samsvar med oppl. § 5-6 og nasjonale og lokale målsetninger.*
- 5. Sikrer at alle skolene i kommunen har en innarbeidet fremgangsmåte for hvordan lærerne som en del av undervisvurderingen systematisk og løpende skal vurdere om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11, samt tydeliggjør dette kravet i kommunens felles rutiner.*
- 6. Sikrer at den enkelte skoles praksis knyttet til oppfølging av kartlegginger, og vurdering og utprøving av tiltak i ordinær opplæring, blir skriftlig nedfelt.*
- 7. Tydeliggjør i kommunens felles rutiner at både arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø skal gjennomgås og vurderes med tanke på mulighet til å iverksette tiltak innenfor den ordinære opplæringen, og sikrer at både vurderinger, samt utprøving og evaluering av tiltak blir dokumentert.*

8. *Vurderer å skriftliggjøre krav om at saker skal drøftes med PPT før henvisning blir sendt.*
9. *Vurderer å endre ordlyden i mal for sakkyndig vurdering, slik at det er tydelig at PPT har en rådgivende funksjon, men ikke vedtaksmyndighet.*
10. *Utarbeider tydeligere retningslinjer for involvering av eleven selv eller elevens foreldre, og sikrer at praksis er i samsvar med de krav som går frem av oppl. § 5-4.*
11. *Sikrer at saksbehandlingen er i samsvar med krav i regelverket.*
12. *Sikrer at elevens behov for spesialundervisning blir ivaretatt snarest, når det gjennom sakkyndig vurdering konkluderes med at en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen.*

Kontrollutvalget behandlet rapporten i møtet 29.09.15, sak 30/15 og bystyret i møtet 02.12.15, sak PS 105/15. Under behandlingen i bystyret ble «og oppvekststyret» tilføyd i punkt tre. Vedtaket var følgende:

1. *Haugesund bystyre tar den framlagte forvaltningsrevisjonsrapporten om «Samhandling mellom skoler og PPT og vurdering av behov for spesialundervisning» til orientering.*
2. *Rapporten oversendes rådmannen for videre oppfølging av rapportens 12 anbefalinger.*
3. *Rådmannen gir tilbakemelding til bystyret og oppvekststyret via kontrollutvalget om oppfølging av bystyrets vedtak innen ca. 10 måneder.*

Tilbakemelding

Vedlagt følger brev fra rådmannen datert 12.10.16 med en tilbakemelding på hva administrasjonen har gjort for å etterkomme revisjonen sine anbefalinger. Rådmannen har med utgangspunkt i de tre hovedområdene/problemstillingene i rapporten svart på alle rapportens 12 anbefalinger.

Rådmannen skriver at mange tiltak er iverksatt og implementert. Videre er det lagt inn forslag i budsjettet for 2017 for ytterligere å styrke PPT sitt fagsystem og frigjøring av en 100 % vakant rådgiverstilling.

Utvalget må drøfte om de finner rådmannens tilbakemelding som dekkende for rapportens anbefalinger.

Sekretariatets kommentarer

I følge kontrollutvalgsforskriften med merknader, tilligger det kontrollutvalget å se til at rådmannen følger opp rapporter. Dette skal sikre at kontroll og tilsyn får effekt og bidra til forbedring. Utvalget skal gi rapport til kommunestyret hvordan merknadene er fulgt opp.

Det ligger ikke til kontrollutvalget å fastsette hvordan administrasjonen skal følge opp påviste avvik/svakheter i det konkrete tilfellet, da dette er rådmannens ansvar.

Kontrollutvalget kan rapportere om tidligere saker til bystyret, dersom kontrollutvalget mener saker ikke er fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

I oppfølgingssaker har det vært praksis for at administrasjonen møter i utvalget og orienterer om oppfølgingen, i tillegg til skriftlig oversending.

Dersom utvalget ønsker å undersøke om det faktisk er gjennomført tiltak, og om disse blir etterlevd, kan utvalget be revisjonen gjennomføre en oppfølgingsrevisjon. Dette synes ikke å være aktuelt, da revisjonens anbefalinger synes fulgt opp og forbedringstiltak satt i verk.

SEKRETARIATETS FORSLAG TIL VEDTAK:

Haugesund kontrollutvalg tar rådmannens tilbakemelding om oppfølging av rapporten om *«Samhandling mellom skoler og PPT og vurdering av behov for spesialundervisning»* til orientering.

Melding om oppfølging sendes bystyret til orientering.

Aksdal, 18.10.16

Odd Gunnar Høie
Rådgiver/utvalgssekretær

Haugesund kommune
Rådmannens stab

VEDLEGG SAK 34/16
Haugaland
Kontrollutvalgsssekretariat IKS
Mottatt dato: 17.10.16
Journalført: 16/391/896
Arkivkode: 216

Kontrollutvalget
v/ rådgiver Odd Gunnar Høie

Deres ref.

Vår ref.
Saksnr. 2015/1118
Løpenr. 43500/2016
Arkivkode B00

Saksbehandler
Lisbeth Bakkevig
Tlf. 52 74 30 37

Vår dato
12.10.2016

OPPFØLGING AV RAPPORTEN OM "SAMHANDLING MELLOM SKOLER OG PPT OG VURDERING AV BEHOV FOR SPESIALUNDERVISNING"

I 2015 gjennomførte Deloitte på bestilling fra kontrollutvalget i Haugesund en forvaltningsrevisjon av samhandlingen mellom skoler og PPT, samt vurdering av behov for spesialundervisning i grunnskolene i Haugesund kommune. Formålet med revisjonen var å undersøke om Haugesund kommune har etablert hensiktsmessige rutiner for samhandling mellom skoler og PPT, samt tilfredsstillende system og rutiner for å sikre at elevenes læringsutbytte blir vurdert i samsvar med krav i regelverket og for å sikre at elever som ikke har et tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen får oppfylt sin rett til spesialundervisning.

Til grunn for revisjonen er det skissert tre hovedområder/ problemstillinger og revisjonen har kommet med konklusjoner og anbefalinger i forhold til disse. Rådmannen vil i rapporten svare opp under hvert av hovedområdene.

1. I hvilken grad er det en god og hensiktsmessig samhandling mellom skoler og PPT?

Revisjonen anbefalte at Haugesund kommune iverksatte følgende tiltak:

- Gjennomgår PPTs praksis når det gjelder å observere enkeltelever i forbindelse med sakkyndige vurderinger, og sikre at det ikke er utilsiktede variasjoner i praksisen mellom ulike ansatte i PPT.
- Sikrer at PPT har gode systemer for å overvåke og registrere manglende eller forsinket oppfølging av planlagte aktiviteter som skyldes manglende kapasitet, for å få et godt grunnlag for å vurdere om kapasiteten i PPT er tilstrekkelig.
- Reduserer saksbehandlingstiden og ventetiden knyttet til utarbeidelse av sakkyndige vurderinger, slik at disse blir utarbeidet innen rimelig tid og uten ugrunnet opphold, jf fvl §11a.
- Sikrer at PPT har tilstrekkelig kapasitet til i økende grad å jobbe systemrettet overfor skolene, i samsvar med oppl. §5-6 og nasjonale og lokale målsettinger.

Når det gjelder observasjon av enkeltelever ved utarbeidelse av sakkyndig vurdering har PPT lagt om en rekke enkeltprosesser i saksbehandling ved utarbeidelse av sakkyndig vurdering. PPT har utarbeidet og iverksatt felles utredningsplan i nye saker. Planen skal

Postadresse
Postboks 2160, 5504 Haugesund
Besøksadresse
Rådhusgt. 66

Sentralbord
52 74 30 00
Telefaks
52 74 30 31

Bankgiro
3240.07.22020
Organisasjonsnr
944 073 787

E-postadresse
postmottak@haugesund.kommune.no

fylles ut i samarbeid med foreldre, elev(15 år) og skolen. Den inneholder et minimum av standard aktiviteter, som f.eks observasjoner, og setter ramme for utredningsperioden. PPT har også implementert ny mal for sakkyndig vurdering fra Utdanningsdirektoratet. Denne bidrar til at observasjoner og andre aktiviteter dokumenteres som del av utredningsarbeidet. I tillegg skal ferdig sakkyndig vurdering kvalitetssikres internt med annen kollega før den sendes til skole/barnehage. Så langt det er mulig, vil dette bidra til kvalitetssikring og «likhet» i utredningsarbeidet.

I dag har PPT et foreldet og uhensiktsmessig fagsystem som ikke gjør det mulig å ha en effektiv og systematisk kontroll ihht fremdrift og avvik i aktiviteter. Det betyr at dette må gjøres manuelt. Dette er ressurskrevende og har flere feilkilder. I disse dager jobbes det med å anskaffe nytt fagsystem hvor kontroll, saksflyt/fremdrift og avviksregistrering vil være mulig. Det er to aktuelle leverandører som er tilgjengelig på markedet. Disse er HK-data Oppvekst og Visma flyt PPT. Pristilbud er hentet inn og en skal gå videre i prosessen med anbud o.l. Det er planlagt nytt møte primo november 2016 med videre fremdrift. Planlagt implementering/oppstart i løpet av 2017. Dette er også spilt inn i budsjett for 2017. Det er flere forhold som påvirker saksbehandlingstiden. Den totale saksmengden per saksbehandler er på et slikt nivå at det vanskeliggjør en god fremdrift i nye henviste saker. I tillegg er PPT avhengig av nødvendig og tilstrekkelig informasjon fra skolen og foreldre på henvisningstidspunktet for å starte arbeidet med sakkyndig vurdering. I enkelte tilfeller på henvisningstidspunktet mangler denne informasjonen, og det medfører forsinkelser i utredningsarbeidet. PPT har lagt om rutiner for inntak og har tatt i bruk dialogverktøy fra Utdanningsdirektoratet. Dette skal sikre bedre informasjon fra skolen ved henvisning.

Revisjonen ber kommunen sikre at PPT har tilstrekkelig kapasitet til i økende grad å arbeide systemrettet. Situasjonen over tid viser at det i hovedsak arbeides med enkeltsaker. I 92 % av alle henviste saker bes det om sakkyndig vurdering. Dette binder opp mye ressurser på utredning i enkeltsaker på bekostning av systemrettet arbeid som veiledning, kompetanseheving og organisasjonsutvikling.

Kommunen har utarbeidet en overordnet rutine for samhandling mellom skole og PPT hvor systemarbeid inngår som en sentral del. I følge rutinen skal det inngås samarbeidsavtaler mellom den enkelte skole og PPT. Hensikten med avtalen er todelt; den skal bidra til at skole og PPT har fokus på generelle problemstillinger og tema i samarbeidet og drøfting av saker før, under og etter utredning.

Fylkesmannen i Rogaland har i møte for PPT presisert at saksbehandling for utarbeidelse av sakkyndig vurdering skal ha prioritet foran annet arbeid. Omfanget av henvisninger av enkeltsaker tilsier også at PPT må bruke sin kapasitet i hovedsak på arbeidet med sakkyndig vurdering. Det er derimot en forventning fra sentrale og lokale myndigheter og et ønske fra PPT om å kunne arbeide mer systemrettet for å bidra til helhet og sammenheng med forebygging og tidlig innsats.

I rådmannens budsjett for 2017 ligger det inne forslag om å frigjøre en 100 % vakant rådgiverstilling i PPT. Det vil øke kapasitet til saksbehandling og gi bedre mulighet til systemrettet arbeid.

2. Har kommunen etablert tilfredsstillende system og rutiner for å sikre at elevenes utbytte av opplæringen blir vurdert, og at tiltak blir iverksatt ved behov?

Revisjonen anbefalte at Haugesund kommune iverksatte følgende tiltak:

- *Sikrer at alle skolene i kommunen har en innarbeidet fremgangsmåte for hvordan lærerne som en del av underveisvurderingen systematisk og løpende vurderer om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf.forskrift til oppl.I §3-11, samt tydeliggjøre dette kravet i kommunens felles rutine.*

- *Sikrer at den enkelte skoles praksis knyttet til oppfølging av kartlegginger, vurderinger og utprøving av tiltak i ordinær opplæring, blir skriftlig nedfelt.*
- *Tydeliggjør i kommunens felles rutiner at både arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø skal gjennomgås og vurderes med tanke på mulighet til å iverksette tiltak innenfor den ordinære opplæringen, og sikrer at både vurderinger, samt utprøving og evaluering av tiltak blir dokumentert.*
- *Vurderer å skriftliggjøre krav om at saker skal drøftes med PPT før henvisning blir sendt.*

Kommunen har utarbeidet felles rutiner for å sikre at kartlegginger av læringsutbytte blir fulgt opp, og at tiltak blir vurdert og eventuelt prøvd ut innenfor den ordinære undervisningen. Det er utviklet et kartleggingsårshjul med rutiner for oppfølging av kartleggingsresultater og tiltak. Dette gjelder oppfølging av elevenes resultater i de nasjonale prøvene og oppfølgingsrutiner for andre kartlegginger gjennom året. Alle lærerne på alle trinn har tatt i bruk og følger kartleggingsårshjulet og oppfølgingsrutinene. Kommunen har innført Vokal der læreren registrerer kartleggingsresultater for oppfølging av klassen og den enkelte elev. Læreren kan gjennom Vokal følge den enkelte elevs resultat over tid og det er et nyttig verktøy for systematisk underveisvurdering og fremovermeldinger. Vokal brukes av skolelederne til å følge med på sin skole, og skoleeier får oversikt over alle skolens resultater.

Lærerne gjennomfører elevsamtaler og underveisvurdering i samsvar med §3-11 i forskrift til opplæringsloven. I underveisvurderingen vurderer lærerne om eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skoler har utviklet egne rutiner for å sikre at kartlegginger, utprøving av tiltak i ordinær opplæring og underveisvurderinger blir gjennomført.

Felles rutine 1 – *når eleven ikke har læringsutbytte som forventet* – er revidert i tråd med revisjonens anbefalinger i strekpunkt 3 og 4. Denne rutinen er godt implementert ved skolene. Hvordan skolene følger opp rutinen er tema ved det årlige dialogmøte vedrørende tidlig innsats, tilpasset opplæring og spesialundervisning.

Stafettloggen er nå i bruk ved alle skolene. Den vil ha betydning for de tiltak som settes i gang før en eventuell henvisning til PPT. Stafettloggen vil sikre en målrettet igangsetting, vurdering og korrigering av tiltak.

3. I hvilken grad sikrer kommunen at saksbehandlingen knyttet til vurdering av behov for spesialundervisning er i samsvar med krav i regelverket?

- Revisjonen anbefalte at Haugesund kommune iverksatte følgende tiltak:
- *Vurderer å endre ordlyden i mal for sakkyndig vurdering, slik at det er tydelig at PPT har en rådgivende funksjon, men ikke vedtaksmyndighet.*
 - *Utarbeider tydeligere retningslinjer for involvering av eleven selv eller elevens foreldre, og sikrer at praksis er i samsvar med de krav som går frem av oppl. 5-4 (gjelder innhenting av samtykke, dokumentering av samtykke, sikre mulighet til å gjøre seg kjent med innholdet i sakkyndig vurdering og få uttale seg, elevens rett til å samtykke og uttale seg etter fylte 15 år).*
 - *Sikrer at saksbehandlingen er i samsvar med krav i regelverket.*
(gjelder vedtak innen rimelig tid og uten ugrunnet opphold, foreløpig svar der det er påkrevd, begrunnelse av vedtaket, særskilt begrunnelse ved avvik fra sakkyndig vurdering, innhold i vedtaket som fag, avvik fra læreplanen, kompetansebehov og organisering av spesialundervisningen).

- *Sikrer at elevens behov for spesialundervisning blir ivaretatt snarest, når det gjennom sakkyndig vurdering konkluderes med at en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen.*

Det er foretatt en gjennomgang og revidering av kommunens rutiner slik at rutinene er tydeligere på involvering av eleven og elevens foreldre. I Stafettloggens handlingsveileder er det stort fokus på involvering og brukermedvirkning av elever og foreldre. Det er utviklet en egen veileder for samtykke.

Kommunen har vedtatt et kvalitetsårshjul for skolene med internkontroll og kvalitetsutvikling. Skolene får hvert år tilsendt en årlig sjekkliste for innhenting av data i tilknytning til krav i opplæringsloven med forskrifter. Involvering av elever og foreldre er et av temaene både som spørsmål i årlig sjekkliste og på det årlige dialogmøtet om tilpasset opplæring og spesialundervisning. Dette har også vært tema på rektor – og ledermøter i løpet av året. Det er stort fokus på barns rett til å bli hørt og lyttet til og elevenes selvstendige rett til samtykke og medvirkning ved fylte 15 år.

Kommunen følger opp skolenes saksbehandling vedrørende spesialundervisning på det årlige dialogmøtet. De to siste årene har det vært særskilt fokus på sammenhengen mellom sakkyndig vurdering, enkeltvedtak, IOP og årsrapport med spesielt søkelys på de formelle kravene som er knyttet til enkeltvedtaket. Det er avdekket manglende etterlevelse av regelverket når det gjelder formelle krav vedrørende saksbehandlingen. Kommunen har satt i gang tiltak som gjennomgang av rutinen, forbedret mal for enkeltvedtak, ny mal og veileder for IOP og årsrapport og PPT har utarbeidet ny mal for sakkyndig vurdering. Disse tiltakene vil bidra til en bedre sammenheng i det spesialpedagogiske arbeidet og sikre at regelverket blir fulgt. Dette området vil bli fulgt tett opp og vil også være tema på dialogmøtet inneværende skoleår.

Vennlig hilsen

Ole Bernt Thorbjørnsen (sign.)
rådmann

Lisbeth Bakkevig
virksomhetsleder skole

Haugesund kommune 12.10.2016

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnummer
Kontrollutvalget	25.10.16	35/16

Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Odd Gunnar Høie	216	

**BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT –
«INTERNKONTROLL INNEN TEKNISKE TJENESTER OG
BYGGESAKSBEHANDLINGEN»**

Saksvedlegg: «Internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandlingen» -
prosjektplan utarbeidet av KPMG AS

Saksorientering:

Utvalget vedtok i møtet 27.09.16 i sak 29/16 følgende:

Haugesund kontrollutvalg ber KPMG AS om å legge fram utkast til prosjektmandat på forvaltningsrevisjonsprosjekt om «Internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandling, med fokusområder på kundetilfredshet og Indre kai» til neste møte 25.10.16.

KPMG AS har utarbeidet en prosjektplan som følger vedlagt. I prosjektplanen legges det opp til å gjennomføre forvaltningsrevisjonen innenfor en tidsramme på 250 timer.

Budsjettert ramme for forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller for 2016 er på ca. 750 timer. Det er så langt i år bestilt prosjekter for rundt 430 timer. Det gjelder «Opplæringstilbud til minoritetsspråklige elever» og utarbeidelse av analyser og planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll.

Gjennomføringen av prosjektet vil kunne starte opp høsten 2016 og revisor anslår at rapporten vil kunne levers i mars 2017.

SEKRETARIATET SITT FORSLAG TIL VEDTAK:

Kontrollutvalget bestiller forvaltningsrevisjon av «Internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandlingen» i henhold til vedlagte prosjektplan (med eventuelle endringer som kommer frem i møtet).

Oppdraget bestilles av KPMG AS innenfor en ramme på 250 timer.

Aksdal, 18.09.16

Odd Gunnar Høie

Rådgiver/utvalgssekretær

Prosjekt- plan

**Internkontroll innen tekniske
tjenester og
byggesaksbehandlingen**
Forvaltningsrevisjon
Haugesund kommune

Oktober 2016

www.kpmg.no

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Forarbeid	3
2. Formål, problemstillinger og kriterier	4
2.1 Formål	4
2.2 Problemstillinger	4
2.3 Revisjonskriterier	4
3. Tilnærming	5
3.1 Metode	5
3.2 Aktivitets- og framdriftsplan	5
4. Utførende revisorer	6
4.1 Prosjektteam	6
5. Honorar	7

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Kontrollutvalget i Haugesund vedtok 27.09.16 i sak 29 /16 å bestille en prosjektplan for en forvaltningsrevisjon om "Internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandling" fra KPMG AS.

Forvaltningsrevisjonen "Internkontroll innen tekniske tjenester og byggesaksbehandling" er et prioritert område i plan for forvaltningsrevisjon 2016-2020.

I plan for forvaltningsrevisjon pekes det på at Haugesund kommune har hatt utfordringer med kundetilfredsheten i byggesaksbehandlingen – både blant private og profesjonelle søkere. Formålet med denne forvaltningsrevisjonen er å vurdere systematikk og internkontroll i byggesaksbehandlingen, da med spesielt fokus på kundeoppfølgingen.

1.2 Forarbeid

Det er et mål å etablere en god prosjektplan som oppstiller relevante og vesentlige problemstillinger for forvaltningsrevisjonen. Denne forvaltningsrevisjonen omhandler en tematikk som har hatt et vesentlig mediefokus de siste årene, både for kommunen og dets næringsdrivende. KPMG har gjennomført en prosess for å konkretisere formål og problemstillinger i forvaltningsrevisjonen. I prosessen har vi blant annet samtalet med byutviklingssjef i Haugesund kommune.

Byutviklingssjefen opplyser at Haugesund kommune har fått nytt plansystem, kommunplan (2015) og sentrumsplan (2015), som overstyrer reguleringsplanen.

Plan og bygningsloven er en prosesslov, som skal etterfølges ved saksbehandling. Saksbehandlingen ved Byggesakseksjonen følger LEAN prinsipp. Ved søknader til kommunen tas alle saksopplysninger inn i Ephorte, saks- og arkivsystemet. Deretter tildelles den enkelte sak en saksbehandler. Kommunens kvalitetssikringssystem Malkom brukes i saksbehandlingen. Etter gjennomført saksbehandling mottar tilsynsgruppen saken for videre oppfølging og tilsyn.

Ved endt saksbehandling sender kommunen ut en link til et spørreskjema til søker/mottaker for tilbakemeldinger til kommunen på sak og saksbehandling. Dette har vært praksis i et halvt år. Per i dag har kommunen mottatt ca 15 tilbakemeldinger. Det er stort sprik i tilbakemeldingene, men de indikerer at søkere/mottakere er minst tilfreds med saksbehandlingstiden.

Byutviklingssjefen peker også på noen utfordringer ved byggesaksbehandlingen:

- I den siste tiden har det vært halv bemanning i Byggesakseksjonen på grunn av sykefravær.
- Kommunen mottar mange dispensasjonssøknader, noe som gir en kompleks saksbehandling i forhold til klager og naboprotester.
- Dispensasjonssøknadene er ofte mangelfulle. Dette kan ha sammenheng med at gjeldende planbestemmelse for søknaden kan fremstå som uklar, ref. nytt plansystem fra 2015. Informasjon rundt søknadsinnhold er et viktig område, og kommunen har invitert til møte med utbyggere.

2. Formål, problemstillinger og kriterier

2.1 Formål

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å vurdere om Haugesund kommune har rutiner, system og prosedyrer som sikrer en hensiktsmessig oppfølging av byggesaker. Forvaltningsrevisjonen vil ha et spesielt fokus på kundeoppfølging.

Forvaltningsrevisjonen vil være forbedringsorientert, og vil ha som formål å gi anbefalinger om tiltak dersom forvaltningsrevisjonen avdekker avvik eller mulige forbedringsområder.

2.2 Problemstillinger

På bakgrunn av formålet blir følgende problemstillinger foreslått:

1. Hvilke systemer og rutiner har kommunen for kundeoppfølging i byggesaker?
 - a. For rådgiving, veiledning og informasjon.
 - b. For mottak og behandling.
 - c. For tilbakemelding og svar.
 - d. For tilsyn og oppfølging.
2. Er kommunens systemer og rutiner i tråd med regelverket?
 - a. For rådgiving, veiledning og informasjon.
 - b. For mottak og behandling.
 - c. For tilbakemelding og svar.
 - d. For tilsyn og oppfølging.
3. For et utvalg av byggesaker er kommunens systemer og rutiner fulgt?
 - a. For rådgiving, veiledning og informasjon.
 - b. For mottak og behandling.
 - c. For tilbakemelding og svar.
 - d. For tilsyn og oppfølging.

Omfang og utvalg av saker som etterprøves, avklares i samråd med kontrollutvalget. Vi anbefaler at minimum en sak er knyttet til "Indre kai".

Eventuelle forbedringsområder vil bli identifisert og analysert mht. konsekvens og årsak. Det vil også bli lagt inn forslag til forbedringstiltak.

2.3 Revisjonskriterier

Til problemstillingen oppstilles det revisjonskriterier. Revisjonskriterier er de krav og normer som tilstand og/eller praksis i kommunen måles mot. Revisjonskriterier må være aktuelle, relevante og gyldige for kommunen. Sentrale kilder til å utlede revisjonskriterier vil være:

- Plan- og bygningsloven.
- Byggesaksforskriften.
- Forvaltningsloven.
- Kommuneloven, §23.
- God praksis for internkontroll. Vi vil her bygge på KS sin veileder, "Rådmannens internkontroll, 2013".

3. Tilnærming

3.1 Metode

For å svare på problemstillingene vil vi samle inn data ved bruk av følgende teknikker:

- Dokumentinnsamling og analyse
- Intervjuer

Det bli samlet inn dokumentasjon fra kommunen som vil bli gjennomgått og analysert opp mot revisjonskriteriene.

Det vil i tillegg bli gjennomført intervjuer med et utvalg av ledere og ansatte. Valg av personer for intervjv vil bli avtalt nærmere med kommunen. Før gjennomføring av intervju vil det bli utarbeidet intervjuguider. Fra hvert intervju vil det bli skrevet referat som blir sendt til respondentene til verifisering. Data fra respondentene vil bli sammenstilt med analysert dokumentasjon og dette vil sammen bli vurdert opp imot revisjonskriteriene.

I tillegg til å kartlegge og vurdere system og rutiner for håndtering av byggesaker, ønsker vi å plukke ut et antall byggesaker for å vurdere enkelt om system og rutiner, er fulgt. Vi foreslår at omfang og utplukk av saker godkjennes av KU leder og KU sekretariat men som nevnt at minimum en sak er knyttet til indre kai.

3.2 Aktivitets- og framdriftsplan

Figuren under viser forslag til aktivitets- og framdriftsplan:

			Oktober				November				Desember				Januar				Februar				Mars					
Faser + aktiviteter	Ansvar	Timer	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1 Forberede		20																										
1.1 Forundersøkelse	KPMG	10																										
1.2 Etablere prosjektplan	KPMG	5																										
1.3 Godkjenning prosjektplan i KU	KPMG	5																										
2 Starte opp		15																										
2.1 Sende oppstartsbrev	KPMG	3																										
2.2 Oppstartsmøte	KPMG	5																										
2.3 Dokumentliste	KPMG	3																										
2.4 Intervjuplan	KPMG	4																										
3 Gjennomføre		185																										
3.1 Dokumentanalyse	KPMG	35																										
3.2 Intervjuguide	KPMG	15																										
3.4 Intervju	KPMG	45																										
3.5 Analyse	KPMG	50																										
3.6. Kvalitetssikring	KPMG	10																										
3.7 Rapportutkast	KPMG	30																										
4 Rapport		30																										
4.1 Ferdigstille rapportutkast	KPMG	15																										
4.2 Høring rapportutkast (1-2 veke)	KPMG	3																										
4.3 Oversending av rapport	KPMG	2																										
4.4 Presentasjon KU	KPMG	10																										
		250																										

Aktivitets- og framdriftsplanen viser at arbeidet med forvaltningsrevisjonen kan starte opp i november, etter at prosjektplanen er vedtatt i kontrollutvalget. I tidsrommet desember – februar vil vi samle inn og analysere data. Rapportskriving og høring av rapporten vil skje i februar, med levering av endelig rapport til kontrollutvalget sitt sekretariat senest innen utgangen av mars 2017.

4. Utførende revisorer

4.1 Prosjektteam

KPMG sitt team i forvaltningsrevisjonen består av:

Direktør: Ole Willy Fundingsrud

Prosjektleder: Senior manager Kari Hesjedal

Prosjektmedarbeider: Bjørg Rabbe Sandven

5. Honorar

I henhold til avtale.